

הרבנות הראשית לישראל

Office Of The Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
And President of the Great Rabbinical Court

לשכת הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

בס"ד, ה' תשרי, תשע"ב
1-2-12/ע"ב

לכבוד
מר דובי כוכבא הי"ו
מנהל העסקים
חדים

שלום רב,

מחמת העומס המוטל על הראשון לציון הרב הראשי לישראל הגאון הרב שלמה משה עמאר שליט"א, שאלתך הועברה לת"ח חשוב ומומחה בהלכה הרב אהרון בוארון, שעייך בשאלה כראוי, וזו תשובתו:

בדבר שאלותיכם כדיני מכשירי שמיעה דיגיטליים לכבדי שמיעה, בשבת ויום טוב. – ולאחר תיאור אופן פעילות המכשיר בקיצור, הצבתם שלוש שאלות. ונשתדל להשיב כסדרן בעזהש"ת.

שאלה א', האם השימוש במכשיר זה מותר בשבת?

תשובה: שימוש במכשיר אלקטרוני ודיגיטלי בשבת שנוי במחלוקת גדולה בין הפוסקים, ושורשה נעוץ במחלוקת הפוסקים בדורות שלפנינו על עצם השימוש בזרם החשמל בשבת, הגדרת מהותו, הגדרת אופני פעולותיו, וייחוס השימוש בו לאחת מט"ל מלאכות שבת, ואולי ליותר ממלאכה אחת, וייחוס פעולות המכשירים אל האדם המכוונם ומוליכם אל הפעולות המתבצעות על ידיהם. והדברים עתיקים.

בנוגע לשימוש במכשירי השמיעה לכבדי שמיעה, (כאשר אין בהם נורות הנדלקות ונכבות), ישנן בדבר שתי שאלות מרכזיות, א', הפעלת המכשיר בשבת, כאשר לא הודליקוהו מערב שבת, או שהדליקוהו וכבה מאיזו סיבה, האם מותר להפעילו בשבת. ב', שימוש במכשיר זה בשבת כאשר הוא מופעל כבר מערב שבת, ועיקר הבעיה הינה לאנשים המדברים עם האיש המשתמש במכשיר זה, אשר בדיבורם עמו הם בעצם משתמשים ברמקול בשבת. – ובנוגע לשאלה א', אפשר לומר שהסכמת הפוסקים לאיסור. כי אפילו הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך ז"ל, שחדש כמה קולות מפורסמות בעניני החשמל, כנודע, מ"מ בענין זה לא התיר למעשה, וכתב בשו"ת מנחת שלמה ח"א (סימן ט ענף ב, עמוד עד, ד"ה נחבאר) ש"הדבר צריך הכרע". – ובנוגע לשאלה ב', שימוש במכשיר שכבר פועל, ואם מותר לשוחח עם אדם שמרכיב לאזניו מכשיר כזה. הגה בשו"ת אגרות משה ח"ד מאור"ח (סימן פה) בסוף התשובה החמיר על המדברים עם זה הנושא עליו מכשיר זה, שלא ידברו עמו ישירות, שאז המדבר מתכוין להשמיע בית יתב, רח"י ירמיהו 80, ירושלים, ת.ד. 36016 מיקוד 91360, טל: 02-5313190 מקס: 02-5371305 Beit Yahav, 80 Yirmiyahu St. Jerusalem P.O.B.36016 Tel :02-5313190 Fax: 02-5371305 e-mail: rabbis@rabbinatc.gov.il

הרבנות הראשית לישראל

Office Of The Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
And President of the Great Rabbinical Court

לשכת הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין חרבני הגדול

לאוזני השומע. ע"ש. אולם הגרש"ז אוייערברך בשו"ת מנחת שלמה ח"א (סימן ט ענף ב, ד"ה אולם) הדבר פשוט אצלו להיתר בכל גוונא. שמיידי דברו אודות למה שאסר בשו"ת בית יצחק שמעלקיש ח"ב מיו"ד (במפתחות לסי' לא) השימוש ברמקול משום השמעת קול ע"י כלי. ודלא כמו שכירד הוא. כתב, ומיהו אם ננקוט כדבריו שאסור משום השמעת קול, נמצא שאסור לדבר בשבת עם אלה אשר אזנם כבדה משמוע ומשתמשים במכשיר שמיעה, כיון שהמדבר אליו מכיון להשמיע קול בשבת ע"י המכשיר, ויהא אסור לפי"ז לקרוא לאנשים כאלה לעלות לתורה בשבת ויו"ט מפני שהקורא בתורה ודאי מכיון להשמיע קול קריאתו לאוזני העולה, ואף הוא עצמו כשמברך או קורא ק"ש בשבת צריך לכיון לא להשמיע את קולו לאוזניו ע"י המכשיר, והוא פלאי. אולם לענ"ד נראה שזה רק דיבור גרידא, ואין זה אלא אולודי קלא של אדם, ובכגון דא לא גזרו רבנן וכו'. עכ"ל. ועוד כתב כן להלן (עמוד עד סד"ה אבל), וזה לשונו: וכיון שכן נלע"ד שמותיר לדבר בשבת עם אנשים אשר אזנם כבדה משמוע. ולא מיבעיא אם הם משתמשים במכשיר כזה שאין הזרם בא מבחוץ, אשר אז המדבר מול המכשיר רק גורם שינויים קלים בעוצמת הזרם, אלא אפילו נגר מכשיר כזה אשר בשעה שהוא נח לא זורם בו שום זרם ורק מחמת קול המדבר נוצר ומתחדש כל פעם זרם, אשר לכאורה יש לחשוש שהמדבר חשיב כפותח וסוגר לסידוגין כמה פעמים ברוח פיו את הזרם, אפי"ה נלענ"ד דשרי, ואין המדבר חשיב כלל כעושה בנין לשעה, וגם לא אסור משום מוליד. עכ"ל. וכ"פ במנחת שלמה ח"ב (סימן יז).

ונראה שלהלכה יש לתפוס כהמנחת שלמה, כי עין רואה שהאגרות משה שהחמיר בזה, כתב כל דבריו שם כמסתפק, וכדעת נוטה בלכד. והמכיר אופן פעולת המכשירים הללו, עיניו יחזו שהגאון ד"ל גם לא חקר פעולת המכשירים הללו מן השורש. ואילו הגרש"ז א מעיד על עצמו שחקר כל עניני החשמל בעצמו, בגדולה ראייה משמיעה, ואח"כ כתב כל תשובותיו הגדולות והמופלגות לבירור כל יסודי הענינים הללו, כמפורסם בעולם ההלכה. וידוע שממנו יחד ממנו פינה במקצועות הללו. וכן בשו"ת יביע אומר ח"א (סימן יט אות יז) הזכיר רוב בקיאותו של הגרש"ז בענינים אלו. וסמך עליו נגר כמה וכמה גדולים ונגד מה שכירד הוא שליט"א בכל משך תשובתו. אשר על כן נראה שאין להניח ודאו של המנחת שלמה מפני ספיקו של האגרות משה. ובפרט שהמדובר רק בחששות דרבנן, וספק דרבנן להקל. ומה גם שיש צורך גדול להקל בדבר.

שאלה ב', האם כשהמכשיר מצפצף (פיד בק) באוזן, נגרם חילול שבת?

תשובה: ההלכה בשאלה זו תלויה מאוד בשאלה האם תחילת צפצוף המכשיר כרוכה ב"סגירת מעגל" חשמלי, אם לאו. – ואבאר המקור קצת. בשו"ת מנחת שלמה ח"א (סי' ט ענף ב, ד"ה עתה) כתב וז"ל: ונראה דמה שרגילים בשעת השימוש ברדיו לשנות את גובה הקול, או להעביר את הקליטה מגל לגל, מסתבר דאין בזה איסור, כיון שלא נעשה בכך שום כיבוי והדלקה, הואיל ובסיבוב הרגולטור משתנה רק כח הזרם שעובר דרך המנורות מבלי להשפיע כלל על האש עצמה שבתוך המנורות. ע"כ. ועוד כתב אח"כ (ד"ה ואף): ומה שע"י דיבורו הוא משנה את עוצמת הזרם להיות פעם חזק ופעם חלש, האי נמי לאו כלום הוא. עכ"ל. וכיאר הענין יותר בהמשך (ד"ה אולם), שלא שייך לרון כשימוש בזרם החשמל משום איסור מוליד אלא כתחילת ההתקשרות, שהוא עושה מעגל חשמלי ומוליד זרם, אבל לא במה שמדברים אח"כ לאחר שהמעגל נשלם וכבר יש ביניהם קשר. עכ"ל. – אמנם במקום אחר (עמוד עה ד"ה נראה) חוכך בדבר. ואינו מתיר לגמרי ע"ש. ודו"ק.

בית יהב, רח' ירמיהו 80, ירושלים, ת.ד. 36016 מיקוד 91360, טל: 02-5313190 פקס: 02-5371305
Beit Yahav, 80 Yirmiyahu St. Jerusalem P.O.B.36016 Tel :02-5313190 Fax: 02-5371305
e-mail: rabbis@rabbinate.gov.il

הרבנות הראשית לישראל

Office Of The Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
And President of the Great Rabbinical Court

לשכת הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

על כן, בשאלת הצפצוף או ממתינים לתשובתכם ע"פ המומחים, האם הצפצוף פועל ע"י מנגנון נפרד מן המנגנון של המכשיר שמיעה עצמו, והפעלת הצפצוף הינה הפעלה שלימה ויסגירת מעגל, או ששניהם פועלים ע"י אותו מנגנון והפעלת הצופר תדמה כזה להעברת תדר במכשיר רדיו פתוח או להגבהת גובה קול הרדיו. ולכשתתקבל תשובתכם, נשתדל להשיב בדבר, עם הכרעת מרן הראשון לציון שליט"א. – כמו"כ נבקש תיאור מפורט מתי ובאילו נסיבות נדלק ולא נכבה הצפצוף הגידון.

שאלה ג', האם אפשר לנקות את פתח המכשיר מלכלוך שעות האוון שיכול לגרום לשמיעה חלשה יותר?

תשובה: אם תוך כדי ניקוי המכשיר עלול הוא לכבותו בטעות, או להזיז בו איזה כפתור וכדומה, יש להמנע מכך. אבל אם אין חשש סביר שיקרה דבר כזה, מותר. – זאת לאור מסקנת פוסקי דורנו שמכשיר זה אינו נחשב מוקצה. ראה בשו"ת מנחת שלמה חלק א' (סימן ט עמוד עה, ד"ה נראה), וחלק ב' (סימן יח), ובשו"ת יביע אומר ח"ז (חאו"ח סימן לח אות ג), ומשם בארה שכן דעת כמה מגדולי הפוסקים בדורנו להתיר. ע"ש. – כמוכך כל זאת בניקוי במטלית יבשה בלבד, ולא בלחה.

בסיכום:

א', הדלקת מכשיר בשבת אסורה.

ב', שימוש בשבת במכשיר שמיעה המופעל מערב שבת, מותר.

ג', בנוגע לפעולת צפצוף המכשיר, או ממתינים לתשובתכם.

ד', ניקוי המכשיר בשבת במטלית יבשה מותר.

בברכה,
הרב אהרן כוהנר

בס"ד, ערה"ש התשע"ב

אני מסכים להג"ל.
שלמה משח עמאר
ראשון לציון הרב הראשי לישראל

בית יהב, רח' ירמיהו 80, ירושלים, ת.ד. 36016 מיקוד 91360, טל: 02-5313190 מקט: 02-5371305
Beit Yahav, 80 Yirmiyahu St. Jerusalem P.O.B.36016 Tel: 02-5313190 Fax: 02-5371305
e-mail: rabbis@rabbinate.gov.il